

A belső visszaélés bejelentési rendszer

Előadó:
Dr. Bujtor Gyula LLM. ev.

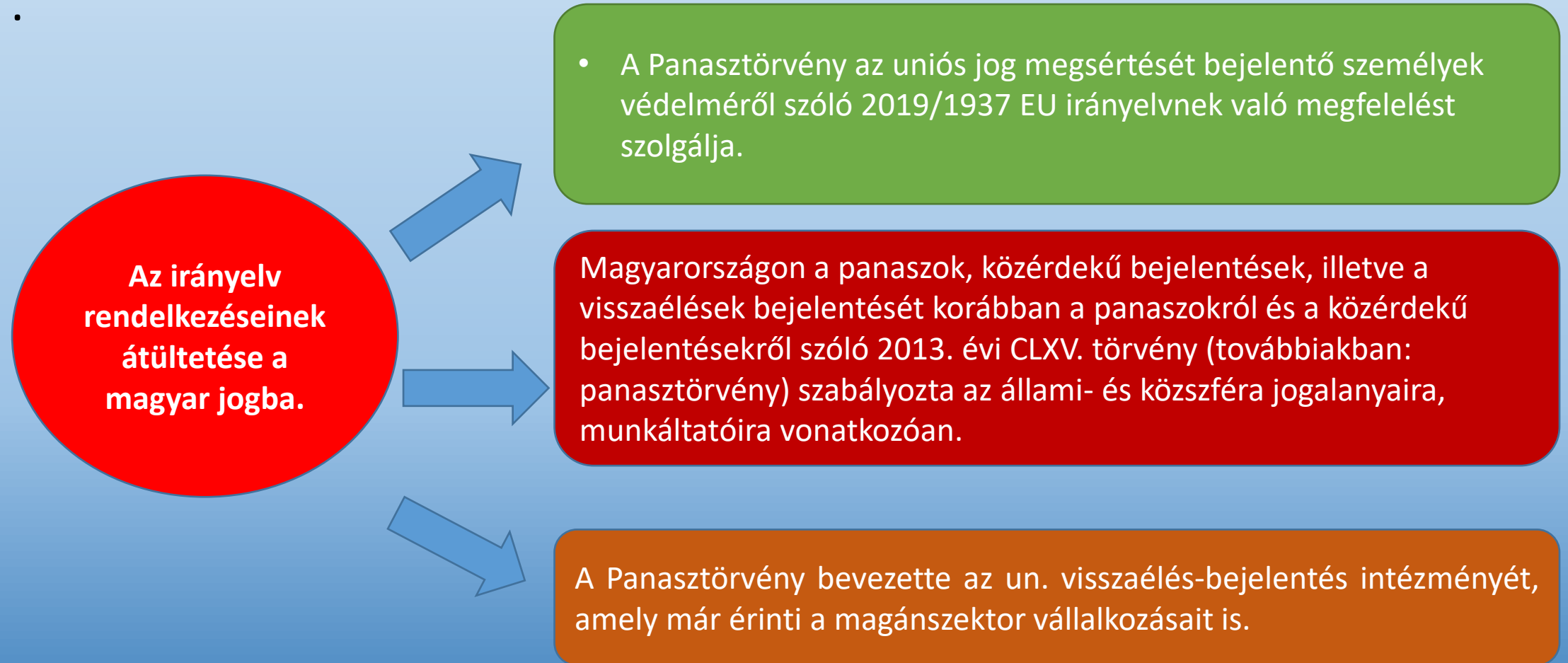
Munkajogi szakjogász, munkavédelmi és
adatvédelmi tanácsadó

E-mail: *bujtorgyula@citromail.hu*

Megszavazták a panasztörvényt

Az Országgyűlés 2023. május 23-án fogadta el a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvényt – a továbbiakban: Panasztörvény – amely a Magyar Közlöny 2023. május 25-i számában jelent meg. A törvény 2023. július 25-én lépett hatályba.

A Panasztörvény

A Panasztörvény

Az irányelv előzményei és az irányelvből fakadó kötelezettségek

(A vonatkozó európai uniós irányelvet 2021 december 17-ig kellett volna átültetni a hazai jogba, ez azonban elmaradt. Nem véletlen, hogy a Bizottság Magyarország ellen is kötelezettségszegési eljárást kezdeményezett, majd pert is indított a luxemburgi bíróság előtt a mulasztás miatt.)

Cambridge Analytica és a LuxLeaks botrány

2019. október 23-án kihirdetésre került EU 2019/1937 sz. irányelve.

EU irányelv előírása: a jogharmonizáció határideje 2021. december 17.

A legalább 50, de legfeljebb 249 munkavállalót foglalkoztató, magánszektorban működő jogalanyok tekintetében a magyar Bvb. tv szerint 2023. december 17-e a határidő

Az uniós irányelv előzményei

Cambridge Analytika botrány.

Donald Trump politikai tanácsadó cége egy kis brit gyökerű cég 2016-ban szállt be a kampányba és 87 millió Facebook-felhasználó személyes adataihoz fért hozzá.

A brit Channel 4 újságírói 2018 márciusában rejtett kamerás riportot készítettek a céggel, miután ügyfélnek adták ki magukat.

A cég vezetője Alexander Nix a felvételen kifejti, hogy koholt vádakkal és álhírekkel hogyan lehet hitelteleníteni bárkit a médiában.

A riport második felében Nix és kollégái arról beszélnek, hogyan nyerték meg a választást Trumpnak- többek között illegális módszerekkel.

2019 júliusában az amerikai Szövetségi Kereskedelmi Bizottság 5 milliárd dollárra büntette a Facebookot.

Az uniós irányelv előzményei

A LuxLeaks botrány

A 2014 végén kirobbant világméretű luxemburgi adóbotrány azzal indult, hogy az amerikai székhelyű Oknyomozó Újságírók Nemzetközi Konzorciuma (ICIJ) novemberben több mint 40 nagy lappal együttműködve több száz kiszivárogtatott luxemburgi adóhatározatot tett közzé, amit decemberben egy újabb csomag közzététele követett.

A botrányt az idézte elő, hogy kiderült, Luxemburg 2002-2010 között hatalmas összegű adóelkerülést tett lehetővé több mint háromszáz multinacionális nagyvállalatnak, és ezzel sok milliárd eurós kárt okozott az unió többi tagállamának.

A whistleblowing

A **whistleblowing** (azaz közérdekű bejelentés) elsősorban az angolszász országokban terjedt el (magyarul annyit jelent, hogy „fújni a sípot”, vagyis felhívni a figyelmet valamilyen rendellenes munkahelyi magatartásra).

A kifejezés rendszerint azt az eljárást takarja, amikor egy dolgozó a munkaszervezetben belüli, valamilyen bizalmas jellegű információt tár fel belső ellenőrzési mechanizmusokon keresztül vagy akár a közvélemény előtt.

A whistleblowing keretében olyan különleges információk továbbítására kerül sor, amelyek **a hatóságok előtt titkolt, jogellenes tevékenységeket lepleznek le.**

A belső visszaélés bejelentési rendszer létrehozásának és beindításának határideje

2023. Július 25-től

- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017 évi LIII tv. (Pmt.) 1. § 1 bek és (1a) bekezdése hatálya alá tartozó foglalkoztató - foglalkoztatotti létszámba tekintet nélkül – a törvény hatályba lépésétől számított 60 napon belül, azaz 2023 július 25-ig kell hogy bevezesse és működtesse a rendszert.
- A 250 főnél több munkavállalót foglalkoztató cégeknél szintén ez a határidő.

2023. december 17-től

- A legalább 50, de legfeljebb 249 munkavállalót foglalkoztató, magánszektorban működő jogalanyok tekintetében 2023. december 17.-e a határidő

EU irányelv a bejelentők védelméről

Gyakran a köz- vagy magánjogi szervezetek dolgozói vagy a munkavégzéssel összefüggő tevékenységük során e szervezetekkel kapcsolatba kerülő személyek értesülnek először a közérdeket ilyen összefüggésben érintő veszélyekről vagy sérelemről. Az uniós jog közérdeket sértő megsértésének bejelentésével e személyek visszaélést **bejelentő személyekként járnak el**, és ezáltal **kulcsszerepet játszanak** az ilyen jogsértések feltárásában és megelőzésében, valamint a társadalom jólétének biztosításában. **A visszaélést potenciálisan bejelentő személyeket ugyanakkor a megtorlástól való félelem gyakran eltántorítja attól, hogy hangot adjanak aggodalmaiknak vagy gyanújuknak.** Ezzel összefüggésben mind uniós, mind nemzetközi szinten egyre inkább elismerést nyer a visszaélést bejelentő személyek számára biztosított **kiegyensúlyozott és hatékony védelem fontossága.**

A visszaélést bejelentő személyek számára az Unióban jelenleg biztosított védelem széttagolt a tagállamok szintjén és szakpolitikai területenként is egyenetlen. Az uniós jog visszaélést bejelentő személyek által bejelentett, határokon átnyúló dimenzióval rendelkező megsértéseinek következményei azt mutatják, hogy a valamely tagállamban elégtelen védelem nem csupán az említett tagállamban gyakorol negatív hatást az uniós szakpolitikák működésére, hanem más tagállamokban és az Unió egészében is.

Kikre vonatkozik a panasztörvény

Bvb tv. 18. § (1) Az a foglalkoztató, amely legalább 50 személyt foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében foglalkoztat, **belső visszaélés-bejelentési rendszert hoz létre.**

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően – **a foglalkoztatottak létszámától függetlenül** – belső visszaélés-bejelentési rendszert hoz létre

- a) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 1. § (1) és (1a) bekezdése hatálya alá tartozó foglalkoztató,
- b) a Magyarországon bejegyzett és az Európai Unió határain kívül engedélyesként vagy üzemeltetőként tengeri olaj- és gázipari tevékenységet folytató foglalkoztató,
- c) a polgári légi közlekedési események jelentéséről, elemzéséről és nyomon követéséről, valamint a 996/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról és a 2003/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint az 1321/2007/EK bizottsági rendelet és az 1330/2007/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. április 3-i 376/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatálya alá tartozó foglalkoztató, és
- d) a Magyarország területén tartózkodó magyar és nem magyar lobogójú, üzemben lévő úszólétesítmény üzemeltetője.

Panasztörvény Pmt.-s szolgáltatók

A Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltatók (tehát akik alkalmazotti létszámra tekintet nélkül a foglalkoztatói visszaélés-bejelentési rendszert kötelesek létrehozni) a következők:

- a) hitelintézet;
- b) pénzügyi szolgáltató;
- c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény;
- d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztár;
- e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végző;
- f) ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végző;
- g) könyvvizsgálói tevékenységet végző;
- h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végző;
- i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervező;
- j) nemesfémmeel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedő;
- k) árukereskedő, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést fogad el;

Pmt.-s szolgáltatók

- l) ügyvéd, ügyvédi iroda, európai közösségi jogász, európai közösségi jogászi iroda (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsos, közjegyző;
- m) bizalmi vagyonkezelő,
- n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltató;
- o) letétkezelő pénztárca-szolgáltató; *(olyan szervezet, amely ügyfelei nevében virtuális fizetőeszközök tartására, tárolására és átadására szolgáló kriptográfiai magánkulcsok megőrzésével kapcsolatos szolgáltatást nyújt)*
- p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) kereskedelmével vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltató olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;
- q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy kereskedelmével szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltató olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot; és
- r) székhelyszolgáltató.

Ki tehet bejelentést?

A belső visszaélés-bejelentési rendszerben bejelentést tehet

- a) a foglalkoztató által **foglalkoztatott**,
- b) az a foglalkoztatott, akinek a foglalkoztatónál fennálló foglalkoztatásra irányuló **jogviszonya megszűnt**, és
- c) a foglalkoztatóval foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesíteni kívánó olyan személy, aki esetében e jogviszony létesítésére vonatkozó **eljárás megkezdődött**.

Ki tehet bejelentést?

- d) az **egyéni vállalkozó, az egyéni cég**, ha a foglalkoztatóval szerződéses kapcsolatban áll,
- e) a foglalkoztató tekintetében tulajdonosi részesedéssel rendelkező személy, valamint a foglalkoztató **ügyviteli, ügyvezető, illetve felügyelő testületéhez tartozó személy**, ideértve a nem ügyvezető tagot is,
- f) a foglalkoztatóval szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárást megkezdett, szerződéses kapcsolatban álló vagy szerződéses kapcsolatban állt **vállalkozó, alvállalkozó, illetve beszállító felügyelete és irányítása alatt álló személy**,
- g) a foglalkoztatónál tevékenységet végző gyakornok és önkéntes,
- h) a foglalkoztatóval az a), b) vagy d) pont szerinti jogviszonyt vagy szerződéses kapcsolatot létesíteni kívánó olyan személy, aki esetében e jogviszony vagy szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárás megkezdődött, és
- i) az a személy, akinek az a), b) vagy d) pont szerinti jogviszonya vagy szerződéses kapcsolata a foglalkoztatóval megszűnt

Mit lehet bejelenteni?

A közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló törvény szerint a belső visszaélés-bejelentési rendszerben (a továbbiakban: rendszer) **jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekményre vagy mulasztásra, illetve egyéb visszaélésre vonatkozó információt lehet bejelenteni [20. § (1) bek.].**

Olyan cselekmény vagy mulasztás, amely kárt okoz(hat). A jogsértés tartalmazhatja például (de nem kizárólagosan) az alábbiakat:

- etikátlan viselkedés,
- csalás,
- korrupció (beleértve a megvesztegetést),
- a nemzeti vagy nemzetközi jog vagy más vonatkozó magatartási kódex megsértése,
- súlyos gondatlanság,
- szervezeti szabályok megsértése,
- megkülönböztetés (diszkrimináció)
- megfélemlítés,
- zaklatás,
- közpénzek vagy források jogosulatlan felhasználása,
- hatalommal való visszaélés,
- összeférhetetlenség (conflict of interest) stb

Mi a visszaélés-bejelentés tárgya?

A visszaélés bejelentése a fentieken túl számos területre kiterjed (a jogszabály 1. és 2. sz. mellékletében szereplő európai uniós jogi rendelkezésekre), mint például:

- közbeszerzésre,
- pénzügyi szolgáltatásokra, termékekre és piacokra, pénzmosás és terrorizmus megelőzésére,
- termékbiztonságra és termékmegfelelőségre,
- közlekedésbiztonságra,
- környezetvédelemre,
- sugárvédelemre, nukleáris biztonságra,
- élelmiszer- és takarmánybiztonságra, állategészségügyre, állatjólétre,
- közegészségügyre,
- fogyasztóvédelemre,
- magánélet- és személyes adatok védelmére, hálózati és információs rendszerek biztonságára,
- EUMSZ 325. cikkében említett jogsértésekre (csalás, Unió pénzügyi érdekeit érintő jogsértések), - EUMSZ 26. cikkének (2) bekezdésében említett belső piaccal kapcsolatos jogsértésekre

Hogyan fogjunk hozzá a visszaélés-bejelentő rendszer üzemeltetéséhez?1

1. A szervezet működési környezetének áttekintése (belső ellenőrzési rendszer auditja, jogi audit)
2. Visszaélés-bejelentésre alkalmas csatornák kiépítése és a bejelentésre jogosultak részére történő elérhetővé tétele.
3. Ügykezelő (incidens-kivizsgáló) megbízása (szervezeten belüli és/vagy kívüli személy(ek)).
4. Etikai Forródrót oktatása (bejelentésre jogosultaknak, kivizsgálóknak)

Hogyan fogjunk hozzá a visszaélés-bejelentő rendszer üzemeltetéséhez?2

1. az esetlegesen **már működő bejelentési csatornák vizsgálata** a jogszabályi megfelelés szempontjából;
2. a kialakításra kerülő **belső visszaélés-bejelentési rendszer elemeinek meghatározása** (pl. a bejelentési csatorna elérhetősége, eszköze, személyi és tárgyi/technikai feltételei stb.);
3. a visszaélés-bejelentésekhez kapcsolódó **folyamatok megtervezése** az egyes részfolyamatok felelőseinek és az egyes feladatok határidejének meghatározásával
4. az egyes folyamatokat veszélyeztető **kockázatok felmérése, azonosítása** és megfelelő kontrolltevékenységek meghatározása a kockázatok megelőzése, felderítése, illetve megfelelő kezelése érdekében;
5. a működtetésben közreműködő **pártatlan személy vagy szervezeti egység kijelölése**, illetve amennyiben az adott foglalkoztató esetében a jogszabály nem tiltja, bejelentővédelmi ügyvéd vagy más külső szervezet megbízása, illetve – szükség esetén – szakmai konzultáció;

Hogyan fogjunk hozzá a visszaélés-bejelentő rendszer üzemeltetéséhez?3

6. a visszaélés-bejelentések fogadásához és kivizsgálásához, az egyes intézkedések megtételéhez, a személyes adatok kezeléséhez, a kötelező tájékoztatáshoz, valamint a bejelentők jogainak biztosításához kapcsolódó **eljárásrendek, tájékoztatók**,
7. **formanyomtatványok** elkészítése;
8. a jogszabályban előírt tájékoztatások közlése, közzététele;
9. **a működtetésben közreműködők oktatása**, illetve a tevékenység ellátásához szükséges információk, feladat és hatáskör, valamint eszközök átadása, jogosultságok biztosítása;
10. szükség szerinti **konzultáció adatvédelmi szakemberrel** az adatkezelés technológiájának és folyamatának meghatározása során a személyes adatok kezelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések, különösen az EU általános adatvédelmi rendelete (GDPR) alapelveinek való megfelelés biztosítása céljából.

Belső visszaélés bejelentési rendszer szabályzat

Részletes belső szabályozást kell kidolgozni, amely kiterjed:

a bejelentői kör meghatározására (csak saját munkavállalók vagy külső személyek is),
a bejelentési csatornák meghatározására (e-mailen, személyesen, telefonon),
a bejelentés visszaigazolására,
a bejelentővel történő kapcsolattartás szabályaira,
a bejelentés független kivizsgálására, a jogsértést orvosló intézkedésekre,
a bejelentőnek történő visszajelzés szabályaira,
a bejelentések nyilvántartására, dokumentálására,
adatvédelmi tájékoztatásra, titoktartási szabályokra,
a munkavállalók oktatására, tudatosságára, bizalmuk elnyerésére.

Ki működteti, hogyan lehet bejelentést tenni?

Bvb.Tv. 19. § (1) A belső visszaélés bejelentési rendszert -a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - a **foglalkoztatónál egy erre a célra kijelölt, pártatlan személy vagy szervezeti egység működtetheti**. (Amennyiben a belső visszaélés-bejelentési rendszert a foglalkoztatón belüli személy vagy szervezet üzemelteti, a foglalkoztatónak biztosítania kell ezen személy vagy szerv függetlenségét, összeférhetetlenségét, valamint azt, hogy ezen feladatával kapcsolatban se közvetlenül, sem pedig közvetetten ne legyen utasítható, és számon kérhető.)

Bvb.Tv. 19. § (2) A belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetésével szerződés keretében **bejelentővédelmi ügyvéd vagy más külső szervezet is megbízható**. Külső szervezet megbízása esetén a külső szervezetre a bejelentővédelmi ügyvédre irányadó összeférhetetlenségi és pártatlansági szabályokat alkalmazni kell. Bejelentővédelmi ügyvéd adatkezelő vagy adatfeldolgozó?

Lehet-e egyéni vállalkozó a rendszer működtetője?

Gazdálkodó szervezetnek minősül az egyéni vállalkozó is, tehát ő is lehet külső szolgáltató. Célszerű olyan tanácsadót megbízni, aki egyben adatvédelmi szakember is.

Külső szervezet megbízása esetén a külső szervezetre a bejelentővédelmi ügyvédre irányadó összeférhetetlenségi és pártatlansági szabályokat alkalmazni kell.

Azaz pl. nem lehet szolgáltató, aki a megbízóval 5 éven belül szerződéses kapcsolatban állt.

Hogyan kell kezelni a bejelentéseket?

Bvb Tv. 21. § (1) A bejelentő a bejelentést **írásban vagy szóban** teheti meg. A szóbeli bejelentést telefonon vagy más hangüzenetküldő rendszer útján, vagy személyesen lehet megtenni.

(2) Ha a belső visszaélés-bejelentési rendszer keretében a bejelentő hozzájárulását igénylő, rögzített telefonvonalat vagy egyéb rögzített hangüzenetküldő rendszert használnak, a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője a szóbeli bejelentést

a) – a személyes adatok védelmére vonatkozó előírások szerint megtett tájékoztatást követően – **tartós és visszakereshető formában rögzíti**, vagy

b) **írásba foglalja** és – annak ellenőrzésére, helyesbítésére, aláírással történő elfogadására vonatkozó lehetőség biztosítása mellett – a bejelentő számára másodpéldányban átadja.

Bvb Tv. 21. § (3) Ha a belső visszaélés-bejelentési rendszer keretében nem használnak a (2) bekezdés szerinti rögzített rendszereket, a belső visszaélés-bejelentési **rendszer működtetője a szóbeli bejelentést írásba foglalja** és – annak ellenőrzésére, helyesbítésére, aláírással történő elfogadására vonatkozó lehetőség biztosítása mellett – **a bejelentő számára másodpéldányban átadja**.

Írásbeli és szóbeli bejelentés

Bvb tv 21.§ (4) Ha a bejelentő személyesen teszi meg a bejelentését, a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője a szóbeli bejelentést a) – a személyes adatok védelmére vonatkozó előírások szerint megtett tájékoztatást követően – tartós és visszakereshető formában rögzíti AK, vagy b) írásba foglalja és – annak ellenőrzésére, helyesbítésére, aláírással történő elfogadására vonatkozó lehetőség biztosítása mellett – a bejelentő számára másodpéldányban átadja. AK

(5) A belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője a szóbeli bejelentés írásba foglalása során teljes és pontos jegyzőkönyvet köteles készíteni.

A rendszer működtetője szóbeli bejelentés esetén:

a bejelentő figyelmét köteles felhívni a rosszhiszemű bejelentés következményeire, a bejelentés kivizsgálására irányadó eljárási szabályokra és arra, hogy személyazonosságát – ha az annak megállapításához szükséges adatokat megadja – a vizsgálat valamennyi szakaszában bizalmasan kezelik [Bvb. törvény 21. § (5)-(6) bek.].

Milyen egyéb bejelentési csatornák lehetnek?

A bejelentési csatornáknak lehetővé kell tenniük, hogy a személyek írásban tegyenek bejelentést, és hogy a bejelentéseket postai úton, panaszdoboz(ok)on vagy online – intranetes vagy internetes – platformon keresztül nyújtsák be, vagy szóban, telefonos forródróton vagy más hangüzenetküldő rendszer útján, vagy akár mindkét úton bejelentést tegyenek.

A bejelentő személy kérésére e csatornákon keresztül lehetővé kell tenni a személyes találkozók útján történő bejelentést is.

Mikor jogszerű a bejelentés?

A bejelentés megtétele jogszerű, ha a bejelentő a bejelentését a panasztörvény szerinti visszaélés-bejelentési rendszerek valamelyikén, a Panasztörvényben meghatározott szabályok szerint tette meg;
a bejelentő a bejelentéssel érintett körülményekre vonatkozó, bejelentett információt a munkavégzéssel kapcsolatos tevékenységével összefüggésben szerezte, és a bejelentő alapos okkal vélte, hogy a bejelentéssel érintett körülményekre vonatkozó, bejelentett információ a bejelentés időpontjában valós volt.

Mikor jogszerű a bejelentés?

46. § (1) Jogszerűen megtett bejelentésnek kell tekinteni, ha a bejelentő a bejelentését nyilvánosságra hozza, és a 45. § b) és c) pontja szerinti feltételek teljesülése mellett a következő feltételek valamelyike teljesül:

- a) a bejelentő aa) először az 5. alcím (foglalkoztató) vagy a 6. alcím (állami önk. szervek) szerinti visszaélés-bejelentési rendszert, ezt követően a 7. alcím (egyes állami szervek által működtetett) szerinti visszaélés-bejelentési rendszert igénybe vette, vagy ab) közvetlenül a 7. alcím szerinti visszaélés-bejelentési rendszert igénybe vette, és a visszaélés-bejelentési rendszer működtetője, illetve **az eljárásra jogosult szerv az e törvényben meghatározott intézkedéseket határidőben nem tette meg,**
- b) a bejelentő alapos okkal vélelmezte, hogy a bejelentéssel érintett körülmény nyilvánvaló módon veszélyezteti a közérdeket – így különösen, **ha visszafordíthatatlan kár bekövetkezésének kockázata áll fenn – vagy**
- c) **a bejelentő alapos okkal vélelmezte,** hogy a 7. alcím szerinti visszaélés-bejelentési rendszer igénybevétele esetén a bejelentéssel érintett körülmény sajátos jellegzetességei miatt fennáll annak a nyilvánvaló lehetősége, hogy ca) a bejelentővel szemben a 41. § (1) bekezdése szerinti **hátrányos intézkedést tesznek** meg, vagy cb) a bejelentésben foglaltak **érdemi elintézésére nem kerül sor.**

(2) Az (1) bekezdés nem alkalmazható a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 6. §-a szerinti **információt átadó személyre.**

Tájékoztatás és visszaigazolás

(6) **Szóbeli bejelentés esetén** a bejelentő figyelmét fel kell hívni a rosszhiszemű bejelentés következményeire, a bejelentés kivizsgálására irányadó eljárási szabályokra és arra, hogy személyazonosságát – ha az annak megállapításához szükséges adatokat megadja – a vizsgálat valamennyi szakaszában bizalmasan kezelik. tudomásul vétel, (adatkezelés)

Tv. 22. § 7 napon belül visszaigazolás küldése, **tájékoztatást kell nyújtani az e törvény szerinti eljárási és adatkezelési szabályokról.** 30 napon belül kell kivizsgálni, a bejelentő egyidejű tájékoztatása mellett lehet meghosszabbítani.

A bejelentőt a kivizsgálás várható időpontjáról és a kivizsgálás meghosszabbítása indokairól tájékoztatni kell. A bejelentés kivizsgálásának és az eredményéről a bejelentő tájékoztatásának határideje a meghosszabbítás esetén sem haladhatja meg a három hónapot.

visszaélés-bejelentési rendszer működtetője kapcsolatot tart a bejelentővel, ennek keretében a bejelentés kiegészítésére, pontosítására, a tényállás tisztázására, valamint további információk rendelkezésre bocsátására hívhatja fel a bejelentőt

Tv. 23. § (2) Ha a bejelentés alapján büntetőeljárás kezdeményezése indokolt, akkor **intézkedni kell a feljelentés megtételéről.**

Bejelentő tájékoztatása a kivizsgálás eredményéről

Bvb. Törvény 24. § (1)

... a bejelentés kivizsgálásáról vagy annak mellőzéséről és a mellőzés indokáról, a bejelentés kivizsgálásának az eredményéről, a megtett vagy tervezett intézkedésekről **a bejelentőt írásban tájékoztatni kell**

(2) **Az írásbeli tájékoztatás mellőzhető**, ha a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője az (1) bekezdésben foglaltakról a bejelentőt szóban tájékoztatta, aki a tájékoztatást tudomásul vette.

Bvb. Törvény 27. § A belső visszaélés bejelentő rendszert úgy kell kialakítani, hogy a személyazonosságát felfedő bejelentő, valamint **a bejelentésben érintett személy személyes adatait az erre jogosultakon kívül más ne ismerhesse meg.**

A bejelentéssel érintett személy tájékoztatása

A bejelentést vizsgáló személyek a vizsgálat lezárásáig vagy a vizsgálat eredményeképpen történő felelősségre vonás kezdeményezéséig a bejelentés tartalmára és a bejelentésben érintett személyre vonatkozó információkat kötelesek titokban tartani, és azokat nem oszthatják meg a foglalkoztató egyetlen más szervezeti egységével vagy munkatársával sem.

A bejelentésben érintett személyt – azaz akire a bejelentés vonatkozik – a vizsgálat megkezdésekor részletesen tájékoztatni kell a bejelentésről, a személyes adatai védelmével kapcsolatban őt megillető jogairól, valamint az adatai kezelésére vonatkozó szabályokról, ugyanígy tájékoztatni kell a bejelentésben foglaltakról érdemi információval rendelkező személyt is.

A rendszer keretei között kezelt adatok harmadik országba vagy nemzetközi szervezet részére történő továbbítására kizárólag a továbbítás címzettje által tett, bejelentésre vonatkozó, a Bvb. törvényben foglalt szabályok betartására irányuló jogi kötelezettségvállalás esetén és a személyes adatok védelmére vonatkozó előírások figyelembevételével kerülhet sor [Bvb. törvény 26. § (4)-(5) bek.]

Mikor lehet mellőzni a bejelentés kivizsgálását?

A bejelentés kivizsgálása akkor mellőzhető, ha a bejelentést azonosíthatatlan bejelentő tette meg, vagy olyan személy, aki erre a Panasztörvény alapján nem jogosult. Akkor is mellőzhető a vizsgálat, ha a bejelentés ugyanazon bejelentő által tett ismételt, a korábbi bejelentéssel azonos tartalmú bejelentés, illetve ha a közérdek vagy a nyomós magánérdek sérelme a bejelentésben érintett természetes személy, illetve jogi személy (együtt: bejelentésben érintett személy) jogainak a bejelentés kivizsgálásából eredő korlátozásával nem állna arányban.

A belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője világos és könnyen hozzáférhető információt köteles nyújtani a belső visszaélés-bejelentési rendszer működésére, a bejelentéssel kapcsolatos eljárásra, valamint a Panasztörvény szerinti visszaélés-bejelentési rendszerekre és eljárásokra vonatkozóan.

Ez általában úgy valósítható meg, ha a foglalkoztató **a honlapján nyilvánosságra hozza** a bejelentésvédelmi szabályzatát, amely tartalmazza a kivizsgálás eljárásrendjét is.

A kivizsgálás adatvédelme

- a bejelentett információ bizalmas kezelése, szóban és írásban megteendő bejelentésekre megfelelő csatornák kialakítása
- bejelentett információk jogosulatlan hozzáféréstől történő védelme
- személyes adatkezelés (Info tv. és GDPR) szabályainak megfelelő kezelés
- független és szakmailag kompetens személy / szervezet kijelölése a bejelentések kivizsgálására és folyamatos nyomon követésére
- visszaigazolás a bejelentés megtételéről (7 napon belül)
- bejelentések nyilvántartása
- kommunikáció a bejelentő személlyel
- a bejelentő tájékoztatása a kivizsgálás eredményéről meghatározott határidőn belül (30 nap), indokolt esetben maximum 3 hónap.
- világos és könnyen hozzáférhető információk megteremtése
- a belső eljárásokról (magatartási szabályok bárki számára elérhető módon történő nyilvánosságra hozása.
- illetékes hatóságoknak és uniós szervezeteknek történő bejelentésekre vonatkozóan

Személyes adatok kezelése

Bvb. Tv. 26. § (3) A belső visszaélés-bejelentési rendszer keretei között kezelt személyes adatok kezelésére a 6. § (2) bekezdését és – a bejelentőre vonatkozó adatok tekintetében – a 6. § (4) bekezdését alkalmazni kell.

6. § (2) és (4) (2) A [panaszos vagy a közérdekű] bejelentő személyes adatai – a (4) bekezdésben foglaltak kivételével – csak a [panasz vagy a közérdekű bejelentés alapján] kezdeményezett **eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv részére adhatóak át**, ha e szerv annak kezelésére törvény alapján jogosult, vagy az adatai továbbításához a [panaszos vagy a közérdekű] bejelentő hozzájárult.

A panaszos és a [közérdekű] bejelentő személyes adatai **hozzájárulása nélkül nem hozhatóak nyilvánosságra**.

Tv. 26. § (4) Ha nyilvánvalóvá vált, hogy [a panaszos vagy a közérdekű] **bejelentő rosszhiszeműen, valótlan adatot vagy információt közölt és**

a) ezzel **bűncselekmény vagy szabálysértés** elkövetésére utaló körülmény merül fel, személyes adatait az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére **át kell adni**,

b) alappal valószínűsíthető, hogy **másnak jogellenes kárt vagy egyéb jogsérelmet** okozott, személyes adatait az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervnek vagy személynek kérelmére **át kell adni**.

A bejelentő védelme

Bvb. Tv 41.§ 1) bek **Minden, a bejelentő számára hátrányos intézkedés, amelyre a bejelentés jogszerű megtétele miatt kerül sor** és amelyet a foglalkoztatási (vagy ahhoz hasonló) jogviszonnyal vagy kapcsolattal összefüggésben valósítanak meg, **jogellenesnek minősül akkor is, ha egyébként jogszerű lenne.**

E körben hátrányos intézkedésnek minősül (Bvb. Tv. 41.§ 2) bek) a bejelentő számára hátrányos cselekmény vagy mulasztás, különösen:

- a) a felfüggesztés, a csoportos létszámcsökkentés, a felmondás vagy ezekkel egyenértékű intézkedések,
- b) a lefokozás vagy az előléptetés megtagadása,
- c) a munkaköri feladatok átruházása, a munkavégzés helyének megváltoztatása, a bércsökkentés, a munkaidő megváltoztatása,
- d) a képzés megtagadása,
- e) a negatív teljesítményértékelés vagy munkareferencia,
- f) a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyára vonatkozó törvény szerinti bármely hátrányos jogkövetkezmény – így különösen fegyelmi intézkedés, megrovás, pénzügyi szankció – alkalmazása,

A bejelentő védelme

- g) a kényszerítés, a megfélemlítés, a zaklatás vagy a kiközösítés,
- h) a hátrányos megkülönböztetés, hátrányos vagy tisztességtelen bánásmód,
- i) a határozott idejű foglalkoztatásra irányuló jogviszony határozatlan idejűvé átalakításának elmulasztása, ha a foglalkoztatott jogszerű elvárása az volt, hogy foglalkoztatásra irányuló jogviszonyát határozatlan idejűvé változtatják,
- j) egy határozott idejű munkaszerződés megújításának elmulasztása vagy annak idő előtti megszüntetése,
- k) a károkozás, amely magában foglalja a személy jóhírnevének megsértését vagy a pénzügyi veszteséget, beleértve az üzleti lehetőség elvesztését és a bevételkiesést is,
- l) az olyan intézkedés, amelynek eredményeképpen okkal következik, hogy az adott személy a jövőben foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt a foglalkoztatásra irányuló jogviszonya szerinti ágazatban nem létesíthet,
- m) az egészségügyi alkalmassággal összefüggő vizsgálat előírása,
- n) az áru- vagy szolgáltatási szerződés idő előtti megszüntetése vagy felmondása, és
- o) az engedély visszavonása.

A bejelentő védelme

Bvb.Tv 42.§ 1) A bejelentés jogszerű megtétele esetén a bejelentő **nem tekinthető a törvény által védett titok nyilvánosságra hozatalával összefüggő korlátozást** vagy más, az információfelfedésre vonatkozó jogszabályi korlátozást **megszegőnek**, és az ilyen bejelentés tekintetében nem terheli felelősség, ha a bejelentő alapos okkal feltételezte azt, hogy a bejelentés szükséges volt a bejelentéssel érintett körülmények feltárásához.

2) A bejelentés jogszerű megtétele esetén **a bejelentőt nem terheli felelősség** a bejelentésben szereplő információk megszerzése vagy az azokhoz való hozzáférés tekintetében, **kivéve, ha a bejelentő az információk megszerzésével vagy az azokhoz való hozzáféréssel bűncselekményt követett el.**

3) A bejelentő a bejelentés jogszerű megtételéért nem vonható felelősségre, ha a bejelentő alapos okkal feltételezte azt, hogy a bejelentés szükséges volt a bejelentéssel érintett körülmények feltárásához.

Hatósági vagy bírósági eljárás során az ezen rendelkezéseket és jogokat korlátozó vagy kizáró nyilatkozatra, szerződésre, szabályzatra jogszerűen hivatkozni nem lehet.

A bejelentőre vonatkozó védelemben részesülhet

- Bvb. Tv. 49. § (1) Ez az alcím irányadó arra a bejelentőre, aki **személyazonosságának felfedése nélkül** – így különösen neve, azonosításához szükséges személyes adatai megadása nélkül – tesz jogszerű bejelentést és későbbi azonosítását követően vele szemben a 41. § (1) bekezdése szerinti hátrányos intézkedést tesznek meg, illetve esetében a 42. § alkalmazására kerül sor.
- (2) Az ezen alcím szerinti, a bejelentőre vonatkozó védelemben részesül, aki
- a) a jogszerű bejelentést tevő **bejelentő részére segítséget nyújt** a bejelentés megtétele során,
 - b) a jogszerű bejelentést tevő bejelentővel kapcsolatban álló olyan személy – így különösen **a bejelentő munkatársa vagy családtagja** –, akit a 41. § (2) bekezdése szerinti hátrányos intézkedés érhet.

Mikor nem illeti meg védelem a bejelentőt?

A védelem főszabályként nem illeti meg a bejelentőt, ha

- a) bejelentésével a minősített adatok védelmére vonatkozó szabályokat megszegi,
- b) a bejelentés megtétele során törvényben meghatározott, **az orvosi titokra, az ügyvédi titokra vonatkozó titoktartási kötelezettségének nem tesz eleget,**
- c) a bejelentés megtétele során az egyházi személy és a vallási egyesület vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjaként a hivatásánál fogva rá irányadó titoktartási kötelezettségének nem tesz eleget,
- d) a bejelentés megtétele során **a bírói ítékezéssel kapcsolatban a törvény által védett titok védelmére vonatkozó szabályokat megszegi,**
- e) bejelentésével a büntetőeljárási szabályok szerinti **adatkezelési szabályokat** megszegi, vagy
- f) a rendvédelmi szervek, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, illetve **a Nemzeti Adó- és Vámhivatal állományának a tagjaként a bejelentésével az e szervek tevékenységére vonatkozó, jogszabályban meghatározott szabályokat megszegi.**

A foglalkoztató intézkedései a bejelentés alapján

A bejelentés kivizsgálása során **értékelni kell** a bejelentésben foglalt körülmények helytállóságát, és **meg kell hozni azokat az intézkedéseket**, amelyek alkalmasak a visszaélések orvoslására.

Ha a bejelentés alapján **büntetőeljárás** kezdeményezése indokolt, akkor intézkedni **kell** a feljelentés megtételéről.

A belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője a bejelentés kivizsgálásáról vagy annak mellőzéséről és a mellőzés indokáról, a bejelentés kivizsgálásának az eredményéről, a megtett vagy tervezett intézkedésekről **a bejelentőt írásban tájékoztatja**.

Az írásbeli tájékoztatás mellőzhető, ha a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetője a kivizsgálás eredményéről a bejelentőt szóban tájékoztatta, aki a tájékoztatást tudomásul vette.

Hatósági ellenőrzés, szankciók

A visszaélés-bejelentési rendszerek létrehozását, és a bejelentések megfelelő kivizsgálásával kapcsolatos foglalkoztatókat terhelő kötelezettségek teljesítését **a foglalkoztatás felügyeleti hatóság ellenőrzi.**

A törvényben foglalt kötelezettségek megsértéséért a foglalkoztatókat a foglalkoztatás felügyeleti hatóság szankcionálhatja **figyelmeztetéssel és további foglalkoztatás megtiltásával.**

Mindemellett érdemes figyelni arra is, hogy a nem megfelelően kialakított visszaélés-bejelentési rendszerek által okozott jogsérelem más szabályozó hatóságok vizsgálatát eredményezheti, így például a bejelentők személyes adatai jogellenes felhasználása, vagy nem megfelelő védelme, nyilvánosságra kerülése esetén a **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság vizsgálatát, amely esetlegesen adatvédelmi bírság kiszabásával járhat.**

Új szabálysértési tényállások

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló **2012. évi II. törvény** kiegészül „a bejelentő üldözése” megnevezésű új szabálysértési tényállással a jövőben az alábbiak szerint.

206/A. § (1) Aki a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló törvény szerinti közérdekű bejelentés vagy visszaélés-bejelentés miatt a közérdekű bejelentővel vagy a visszaélés bejelentőjével szemben a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló törvény szerinti hátrányos intézkedést tesz, szabálysértést követ el.

(2) Aki a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló törvény szerinti visszaélés-bejelentés megtételét akadályozza vagy megkísérli akadályozni, szabálysértést követ el.

Szabálysértést követhet el tehát az is, aki a bejelentővel szemben hátrányos jogkövetkezményt alkalmaz, illetve az is, aki akadályozza a bejelentés megtételét akár azzal, hogy nem alakítja ki a rendszert.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Munkajogi szakjogász, munkavédelmi és
adatvédelmi tanácsadó

E-mail: bujtorgyula@citromail.hu